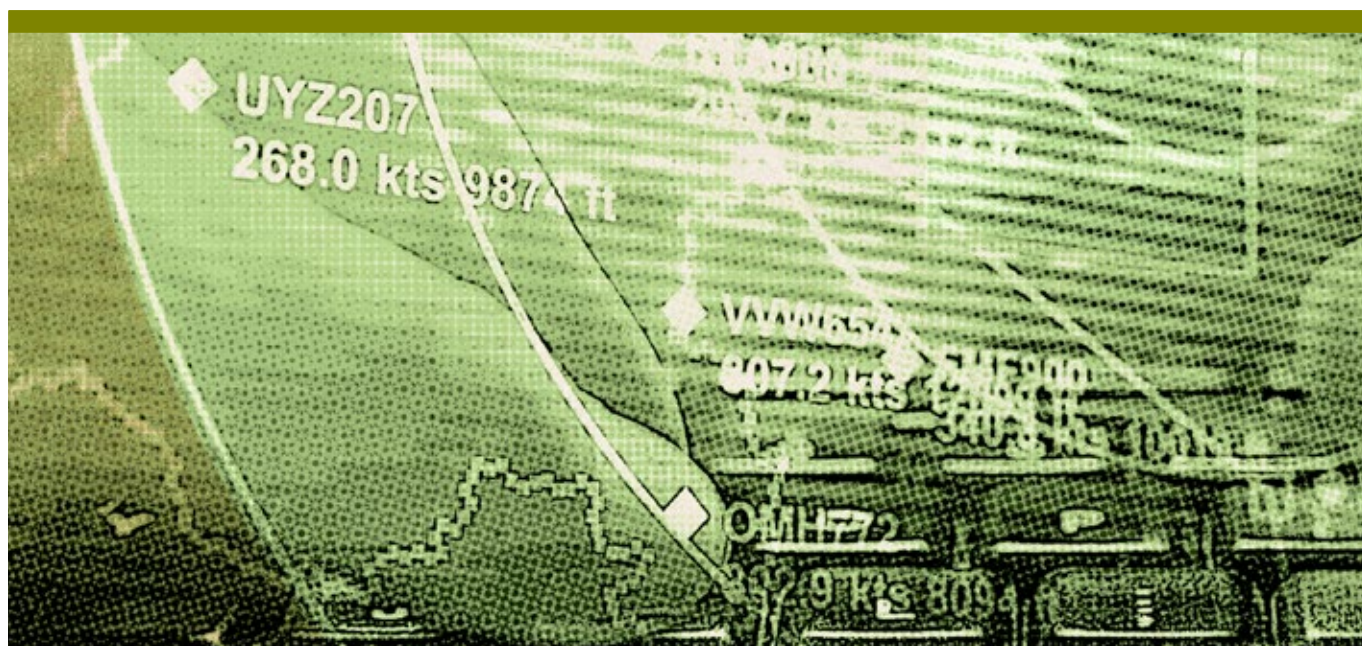

Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Årsreddegørelse 2020

Forsvarets Efterretningstjeneste

Indhold

Til forsvarsministeren	1
Resumé	2
Forord	4
1. Tilsynets kontrol	6
1.1 Kontrolmetode	6
1.2 Kontrol af FE i 2020	8
1.2.1 Kontrol af FEs indhentning af rådata (SIGINT)	9
1.2.2 Kontrol af FEs håndtering af rådata	11
1.2.3 Kontrol af FEs målrettede elektroniske indhentning af oplysninger (SIGINT).....	12
1.2.4 Kontrol af FEs søgning i rådata	12
1.2.5 Kontrol af FEs behandling af materiale klassificeret YDERST HEMMELIGT	13
1.2.6 Opfølgning på tilsynets kontrol af FE i 2019.....	13
1.3 FEs orientering af tilsynet.....	14
1.4 Anmodninger om indsigt efter FE-lovens §§ 9 og 10.....	14
1.4.1 Tilsynets behandling af anmodninger	14
1.4.2 Antal anmodninger og sagsbehandlingstid.....	15
2. Presseomtale i 2020.....	16

APPENDIKS

1. Om Forsvarets Efterretningstjeneste	18
2. Tilsynet med Efterretningstjenesterne.....	20
2.1 Tilsynets opgaver i forhold til FE	21
2.2 Tilsynets adgang til oplysninger i FE.....	23
2.3 Tilsynets reaktionsmuligheder	23
3. Retsgrundlag.....	26
3.1 Tilvejebringelse af oplysninger	26
3.1.1 Om indsamling og indhentning af oplysninger, jf. FE-lovens § 3	26
3.2 Intern behandling af oplysninger	27
3.2.1 Om intern behandling af oplysninger, jf. FE-lovens §§ 3 e-5	27
3.2.2 Om sletning af oplysninger, jf. FE-lovens §§ 6 og 6 a	28
3.2.3 Om informationssikkerhed, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsen §§ 2-5.....	29
3.3 Videregivelse af oplysninger	31
3.3.1 Om videregivelse af oplysninger, jf. FE-lovens § 7	31
3.4 Lovlig politisk virksomhed.....	32
3.4.1 Om lovlig politisk virksomhed, jf. FE-lovens § 8	32
3.5 Regler om indsigt mv.	33
3.5.1 Om indsigt, jf. FE-lovens §§ 9 og 10.....	33
3.6 Behandling af passagerlisteoplysninger (PNR-oplysninger) for FE	34
3.6.1 Anmodning om oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende fysiske personer, jf. PNR-lovens § 15, stk. 3.....	34
3.6.2 RPNRs indhentning af oplysninger for FE, jf. PNR-lovens § 4 og § 16	35
3.6.3 RPNRs behandling og videregivelse af PNR-oplysninger på vegne af FE, jf. PNR-lovens § 8, § 10 og § 15.....	35
3.6.4 Informationssikkerhed, jf. PNR-lovens § 24	35

Til forsvarsministeren

I overensstemmelse med § 19 i lov om Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) (lovbekendtgørelse nr. 1287 af 28. november 2017, som senest ændret ved lov nr. 1706 af 27. december 2018) afgiver Tilsynet med Efterretningstjenesterne hermed redegørelse om sin virksomhed vedrørende FE for 2020. Redegørelsen skal forelægges Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne og skal herefter offentliggøres.

København, august 2021

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'M. Kistrup', written in a cursive style.

Michael Kistrup
Formand for Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Resumé

Sigtet med redegørelsen er at give en generel information om karakteren af det tilsyn, der udøves med FE.

Tilsynet påser, at FE overholder lovens regler om

- ▶ tilvejebringelse af oplysninger, herunder indsamling og indhentning,
- ▶ intern behandling af oplysninger, herunder frister for sletning af oplysninger,
- ▶ videregivelse af oplysninger, herunder til PET og til andre danske forvaltningsmyndigheder, private, udenlandske myndigheder og internationale organisationer, og
- ▶ forbud mod at behandle oplysninger om her i landet hjemmehørende fysiske personer alene på baggrund af de pågældendes lovlige politiske virksomhed.

Tilsynet påser endvidere, at PNR-lovens regler om

- ▶ tilvejebringelse af oplysninger,
- ▶ intern behandling af oplysninger, herunder afmaskering, og
- ▶ videregivelse af oplysninger

overholdes, når Rigspolitiets PNR-enhed (RPNR) tilvejebringer, behandler og videregiver oplysninger på vegne af FE.

Redegørelsen indeholder blandt andet oplysninger om de forhold, som tilsynet har valgt at interessere sig for, og om i hvor mange tilfælde tilsynet har fundet, at FEs behandling af personoplysninger ikke har været i overensstemmelse med reglerne. For 2020 fremhæves følgende centrale og principielle dele af redegørelsen:

- ! Tilsynet kom, som offentliggjort ved tilsynets pressemeddelelse af 24. august 2020, i november 2019 ved en eller flere whistleblowere i besiddelse af en betydelig mængde materiale vedrørende FE, som tilsynet ikke hidtil har haft kendskab til eller mulighed for at tilvejebringe. Materialet havde en sådan karakter, at tilsynet besluttede at fokusere sin kontrol af FE med henblik på at foretage en tilbundsgående undersøgelse af de foreliggende omstændigheder.

Tilsynets beslutning om at fokusere kontrollen af FE på den særlige undersøgelse af indleveret materiale, har **haft væsentlig betydning for tilsynets prioritering af ressourcer i 2020**. Antallet af øvrige kontroller, som tilsynet i 2020 har iværksat af egen drift, er derfor væsentligt lavere end i foregående år.

Tilsynets særlige undersøgelse, herunder konklusioner og anbefalinger, er beskrevet nærmere i tilsynets årlige redegørelse vedrørende FE for 2019.

- ! FE underrettede i oktober 2020 tilsynet om, at tjenesten i forlængelse af opfølgningen på tilsynets særlige undersøgelse af tjenesten i 2019 og 2020, jf. afsnit 1.2.1, havde givet tilsynet **urigtige oplysninger** om udvalgte dele af tjenestens indhentningskapaciteter. Tilsynet kan konstatere, at FE så tidligt som august 2018 har afgivet de konkrete urigtige oplysninger til tilsynet, og at de urigtige oplysninger har været en ikke uvæsentlig mitigerende faktor i tilsynets hidtidige risikovurdering af de pågældende indhentningskapaciteter. Tilsynet finder, at afgivelsen af de konkrete urigtige oplysninger alene er udtryk for en fejl fra FEs side. Tilsynet har imidlertid anmodet FE om at gennemgå og foretage

en vurdering af, hvorvidt der er øvrige forhold vedrørende indhentningskapaciteterne, som kræver en berigtigelse.

- ! Tilsynet igangsatte i 2020 – blandt andet på baggrund af sagen om Rigspolitiets håndtering af teledata (teledatasagen) – en nærmere kontrol af **FEs håndtering af indhentet rådata**, jf. afsnit 1.2.2. Med henblik på kontrol heraf foretog tilsynet hørings af FE, og anmodede tjenesten om en nærmere redegørelse for en række forhold i relation til tjenestens håndtering af indhentet rådata, herunder hvordan tjenesten sikrer integriteten af oplysningerne, når rådata bearbejdes. FE har overskredet den af tilsynet fastsatte svarfrist, hvorfor kontrollen vil blive nærmere omtalt i tilsynets redegørelse for 2021.
- ! Tilsynets kontrol vedrørende **FEs målrettede elektroniske indhentning** af oplysninger viste, jf. afsnit 1.2.3, at FE i fire tilfælde uberettiget har foretaget indhentning mod i Danmark hjemmehørende personer i henholdsvis 2 dage, 25 dage (to tilfælde) og 34 dage, hvoraf tre af tilfældene fandt sted på baggrund af anmodninger fra PET.
- ! Tilsynets kontrol vedrørende **FEs søgning i rådata** viste, jf. afsnit 1.2.4, at tjenesten i 15 af 68 udtrukne tilfælde uberettiget har foretaget søgning i rådata. Det er tilsynets vurdering, at FE fortsat har en væsentlig udfordring i forhold til overholdelse af reglerne om tilvejebringelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, når tjenesten foretager søgning i rådata.
- ! Tilsynets kontrol af FEs behandling af **materiale klassificeret YDERST HEMMELIGT**, der blev igangsat i 2019, viste, jf. afsnit 1.2.5, at sådant materiale på en udvalgt placering ikke var registreret i overensstemmelse med gældende retningslinjer på Forsvarsministeriets område.
- ! Tilsynet har endelig i 2020 behandlet anmodninger fra 35 fysiske eller juridiske personer om at undersøge, om FE uberettiget behandlede oplysninger om dem. Tilsynet har i den forbindelse konstateret, jf. afsnit 1.5.2, at FE i otte af de færdigbehandlede sager uberettiget behandlede oplysninger om ansøgerne, idet behandlingen ikke opfyldte behandlingsbetingelserne i FE-lovens § 4, stk. 1, eller § 5, stk. 1. FE blev derfor pålagt at slette oplysningerne.

Forord

Tilsynet med Efterretningstjenesterne er et særligt uafhængigt kontrolorgan, der blandt andet fører tilsyn med, at Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) behandler personoplysninger i overensstemmelse med lovgivningen. Tilsynet blev oprettet ved lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), der trådte i kraft den 1. januar 2014.

Sigtet med nærværende redegørelse er at informere om karakteren af det tilsyn, der udøves vedrørende FE. Redegørelsen indeholder oplysninger om de forhold, som tilsynet i 2020 har valgt særligt at interessere sig for, og om i hvor mange tilfælde tilsynet har fundet, at tjenestens behandling af personoplysninger ikke har

været i overensstemmelse med reglerne. Tilsynets særlige undersøgelse af FE i 2019/2020 er imidlertid behandlet i tilsynets redegørelse for 2019.

Som i de forgangne år har tilsynet i 2020 haft fokus på at konsolidere og styrke grundlaget for tilsynets kontrol af henholdsvis FE, Center for Cybersikkerhed (CFCS), PET og Rigspolitiets PNR-enhed (RPNR), herunder ved løbende udvikling af tilsynets risiko- og væsentlighedsvurdering af tjenesterne, centret og enheden samt de standarder og metoder, som anvendes i den retlige kontrol heraf. Det er afgørende for tilsynet, at de enkelte kontroller er velunderbyggede og -dokumenterede, og at de er tilrettelagt på baggrund af en tilstrækkelig efterretningsfaglig og teknisk forståelse.

Af særlig betydning for tilsynets kontrol af FE i 2020, som det fremgår af tilsynets pressemeddelelse af 24. august 2020, har imidlertid været, at tilsynet i november 2019 ved en eller flere whistleblowere kom i besiddelse af en betydelig mængde materiale vedrørende tjenesten, som tilsynet ikke hidtil har haft kendskab til eller mulighed for at tilvejebringe. Materialet havde en sådan karakter, at tilsynet besluttede at fokusere sin kontrol af FE med henblik på at foretage en tilbundsående undersøgelse af de foreliggende omstændigheder.

Tilsynets beslutning om at fokusere kontrollen af FE på den særlige undersøgelse af indleveret materiale, har haft væsentlig betydning for tilsynets prioritering af ressourcer i 2020. Antallet af øvrige kontroller af FE, som tilsynet i 2020 har iværksat af egen drift, har som følge heraf været væsentligt lavere end i foregående år.

Tilsynet har trods en fokusering af sine ressourcer i kontrollen af FE i 2020 gennemført intensive kontroller med tjenestens behandling af oplysninger om fysiske og juridiske personer. Tilsynet har i 2020 prioriteret kontroller med fokus på FEs overholdelse af reglerne om tilvejebringelse af oplysninger og intern behandling af oplysninger, herunder sletning af oplysninger.

Tilsynet har i 2020, ligesom resten af samfundet, været påvirket af COVID-19-pandemien og har i den forbindelse været lukket ned fra den 13. marts 2020 til den 10. maj 2020 samt fra den 9. december 2020 til den 6. april 2021. Tilsynets medarbejdere har i perioderne ikke haft mulighed for at arbejde hjemmefra.

Tilsynet har i 2020 fortsat sit samarbejde med andre europæiske tilsynsmyndigheder, som udfører kontrol med efterretnings- eller sikkerhedstjenester i Holland, Belgien, Norge, Sverige, Schweiz og Storbritannien. Samarbejdet har i 2020 imidlertid været væsentligt påvirket af COVID-19-pandemien.

I efteråret 2020 har tilsynet desuden fået et nyt medlem.

Michael Kistrup
Formand for Tilsynet med Efterretningstjenesterne

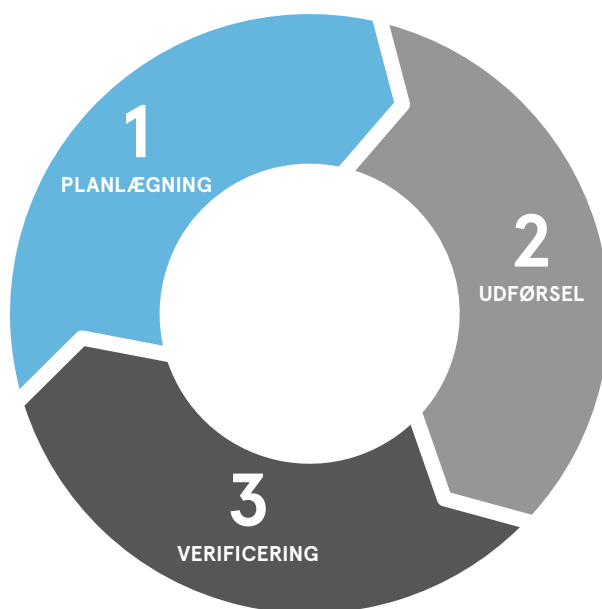
1. Tilsynets kontrol

1.1

Kontrolmetode

Tilsynet arbejder kontinuerligt med at forbedre de metoder, som tilsynet anvender i planlægningen og udførelsen af kontrollen af FE med henblik på, at kontrollen får den størst mulige effekt inden for de rammer, som er sat for tilsynets virke.

Tilsynets kontrol af FE består overordnet af følgende tre delelementer:

Tilsynets 1) planlægning af kontroller for det kommende år sker på baggrund af en årlig risiko- og væsentlighedsvurdering af processer og systemer i FE. Formålet hermed er at vurdere risici for lovbrud i relation til tjenestens aktiviteter, der er omfattet af tilsynets kompetence. På baggrund heraf udarbejder tilsynet risikoanalyser, som danner grundlag for udvælgelsen af det kommende års kontroller.

Formålet med risikoanalyserne er at sikre, at tilsynets kontrol fokuseres på de områder, hvor der er størst risiko for fejl, samt at der tages højde for andre relevante faktorer, eksempelvis områder hvor tilsynets kontrol fra lovgivers side er tillagt særlig vægt, såsom reglerne om lovlig politisk virksomhed.

Områder, hvor der vurderes at være en lav risiko for fejl, kontrolleres som hovedregel en gang hvert femte år med henblik på at skabe fuldstændighed i kontrollen af FE og sikre, at vurderingen af risiko for fejl på området fortsat er retvisende.

Tilsynets kontroller **2)** udføres løbende hen over året på baggrund af tilsynets beslutning om kontrolplan vedrørende FE. Tilsynet fastlægger ikke metoder for de enkelte kontroller i forbindelse med udarbejdelsen af risikovurderinger og -analyser, hvorfor metodevalget skal afklares forud for igangsættelse af en specifik kontrol.

Tilsynet benytter sig af en række forskellige metoder i kontrollen af de enkelte områder, heriblandt fuldstændig kontrol, tilfældige eller målrettede stikprøver, indholdsscreening, inspektioner og interviewbaseret kontroller.

Tilsynets valg af kontrolmetode sker på baggrund af en konkret risikovurdering af kontrolområdet, erfaringer fra tidligere kontroller samt de faktiske forhold, som tilsynet konstaterer i forbindelse med den specifikke kontrol. I den sammenhæng afholder tilsynet forud for en kontrol af ikke tidligere kontrollerede områder tekniske møder og opstartsmøder med relevante medarbejdere i FE med henblik på at sikre en tilstrækkelig efterretningsfaglig samt teknisk forståelse af området, således at kontrollen kan tilpasses og gennemføres hensigtsmæssigt.

Endelig foretager tilsynet **3)** verificering ved løbende kortlægning af FEs it-infrastruktur på server-, komponent- og applikationsniveau med henblik på at kunne foretage fuldstændige risikovurderinger af samtlige processer og systemer i tjenesten. Formålet med verificeringen er at sikre, at tilsynets kontrol beror på oplysninger fra FE, hvis rigtighed tilsynet har efterprøvet.

Tilsynets direkte adgang til FEs systemer sikrer, at tjenesten ikke kan forudse, hvilke sager og oplysninger der bliver genstand for tilsynets kontrol. I nogle tilfælde er det imidlertid nødvendigt for tilsynet at varsle FE om tidspunktet og metoden for en kontrol, eksempelvis hvis tilsynet skal have adgang til særlige fysiske lokaliteter eller skal interviewe specifikke medarbejdere.

Tilsynet deler forud for påbegyndelsen af årets kontroller sin risikoanalyse og kontrolplan med FE med henblik på blandt andet at sikre åbenhed om tilsynets vurdering af forholdene i tjenesten. Åbenheden giver endvidere FE mulighed for at tage højde for tilsynets kontrol i tilrettelæggelsen af tjenestens interne kontrol, hvilket bidrager til, at tilsynets kontrol og tjenestens interne kontrol samlet dækker en større del af tjenestens virksomhed. Endelig sikrer åbenheden, at FE kan afsætte tilstrækkelige ressourcer til at servicere tilsynet.

Tilsynet udarbejder desuden en særskilt risikovurdering og -analyse specifikt for tilsynets opgaver i relation til FE efter den indirekte indsigtsordning, blandt andet med henblik på at sikre at tilsynets undersøgelser i forbindelse med anmodninger om indirekte indsigt er effektive og relevante. Tilsynet besluttede på baggrund af den særlige risikovurdering og -analyse for 2019, at tilsynets undersøgelser skal omfatte yderligere to systemer, hvor der imidlertid ikke var etableret tilstrækkelig mulighed for at foretage effektiv kontrol af de oplysninger, som FE opbevarer i systemerne. Tilsynet indledte derfor en dialog med FE med henblik på etablering af muligheder for at foretage en effektiv undersøgelse i de pågældende systemer. FE har i 2020 igangsat projekter om etablering af sådanne

muligheder, og tilsynet forventer i 2021 at kunne igangsætte en effektiv kontrol af FEs behandling af oplysninger i de pågældende systemer.

For yderligere information om tilsynets kontrolmetodik henvises til de af tilsynet udarbejdede standarder herfor, som findes på tilsynets hjemmeside.

1.2

Kontrol af FE i 2020

Med henblik på at kontrollere at FE i forbindelse med behandling af oplysninger om fysiske og juridiske personer overholder reglerne i FE-loven, har tilsynet i 2020 foretaget kontrol af tjenestens

- ▶ elektroniske indhentning af rådata (SIGINT) (1.2.1),
- ▶ håndtering af rådata (1.2.2),
- ▶ målrettede elektroniske indhentning af oplysninger (SIGINT) (1.2.3), og
- ▶ søgning i rådata (1.2.4).

Endelig har tilsynet ved sin kontrol af FE for 2020 afsluttet sin kontrol af tjenestens behandling af materiale klassificeret YDERST HEMMELIGT, der blev igangsat i 2019, jf. afsnit 1.2.5.

SAMMENFATNING AF TILSYNETS KONTROLLER I 2020

På baggrund af tilsynets kontrol af FEs elektroniske indhentning af rådata (SIGINT), jf. afsnit 1.2.1, ser tilsynet positivt på tjenestens foreløbige opfølgning på de af tilsynet påpegede risici ved centrale dele af tjenestens indhentningskapaciteter, der blev behandlet i tilsynets særlige undersøgelse af FE i 2019/2020. Tilsynet vurderer, at FE dedikeret vil arbejde for at sikre, at de påpegede risici imødegås.

Tilsynet vil løbende følge FEs implementering af de planlagte tiltag, herunder om tjenesten i tilstrækkelig grad sikrer en ledelsesmæssig forankring heraf og allokerer de nødvendige ressourcer til implementering af de pågældende tiltag mv.

I forlængelse af tilsynets opfølgning på implementering af de planlagte tiltag underrettede FE imidlertid tilsynet om, at tjenesten i oktober 2020 havde givet tilsynet urigtige oplysninger om udvalgte dele af de pågældende indhentningskapaciteter. Tilsynet kan konstatere, at FE så tidligt som august 2018 har afgivet de konkrete urigtige oplysninger til tilsynet, og at de urigtige oplysninger har været en ikke uvæsentlig mitigerende faktor i tilsynets hidtidige risikovurdering af de pågældende indhentningskapaciteter. Tilsynet finder, at afgivelsen af de konkrete urigtige oplysninger alene er udtryk for en fejl fra FEs side, men at det kan så tvivl om rigtigheden af øvrige oplysninger i tjenestens tidligere orienteringer vedrørende de pågældende indhentningskapaciteter. Tilsynet har derfor blandt andet anmodet FE om at gennemgå og foretage en vurdering af, hvorvidt der er øvrige forhold vedrørende indhentningskapaciteterne, som kræver en berigtigelse.

Tilsynet igangsatte i 2020 – blandt andet på baggrund af sagen om Rigspolitiets håndtering af teledata (teledata-sagen) – en nærmere kontrol af FEs håndtering af indhentet rådata. Med henblik på kontrol heraf foretog tilsynet høringer af FE, og anmodede i den sammenhæng tjenesten om en nærmere redegørelse for en række forhold i

relation til tjenestens håndtering af indhentet rådata, herunder hvordan tjenesten sikrer integriteten af oplysningerne, når rådata bearbejdes. FE har overskredet den af tilsynet fastsatte svarfrist, hvorfor kontrollen vil blive nærmere omtalt i tilsynets redegørelse for 2021.

Tilsynets kontrol vedrørende FEs målrettede elektroniske indhentning af oplysninger (SIGINT) viste, jf. afsnit 1.2.3, at tjenesten i fire tilfælde uberettiget har foretaget indhentning mod i Danmark hjemmehørende personer i henholdsvis 2 dage, 25 dage (to tilfælde) og 34 dage, hvoraf tre af tilfældene fandt sted på baggrund af anmodninger fra PET.

Endvidere viste tilsynets kontrol af FEs søgning i rådata, jf. afsnit 1.2.4, at tjenesten i 15 af 68 udtrukne tilfælde uberettiget har foretaget søgning i rådata. Det er tilsynets vurdering, at FE fortsat har en væsentlig udfordring i forhold til overholdelse af reglerne om tilvejebringelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, når tjenesten foretager søgning i rådata.

Tilsynets kontrol vedrørende FEs behandling af materiale klassificeret YDERST HEMMELIGT (YHM) viste, jf. afsnit 1.2.5, at materiale klassificeret YHM på en udvalgt placering ikke var registreret i overensstemmelse med de gældende retningslinjer på Forsvarsministeriets område. Tilsynet bemærkede på baggrund af kontrollen, at tilsynet finder det af afgørende betydning for FEs mulighed for at overholde FE-lovens regler om intern behandling og sletning af personoplysninger, samt for tilsynets kontrol og tjenestens interne kontrol hermed, at oplysningerne er registreret i overensstemmelse med gældende regler.

1.2.1

Kontrol af FEs indhentning af rådata (SIGINT)

Ved FEs elektroniske indhentning – Signal Intelligence (SIGINT) – indsamles meget store informationsmængder af ikke behandlede data, såkaldt rådata, som er kendetegnet ved, at det, indtil data udsættes for bearbejdning, ikke er muligt at afgøre, hvilke oplysninger der er indeholdt i disse data.

FEs overholdelse af reglerne om indhentning af oplysninger indebærer i relation til indhentning af rådata, at indhentningen skal være sagligt begrundet i forhold til tjenestens efterretningsmæssige virksomhed rettet mod forhold i udlandet, og at oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende personer kun kommer tjenesten i hænde ved en tilfældighed.

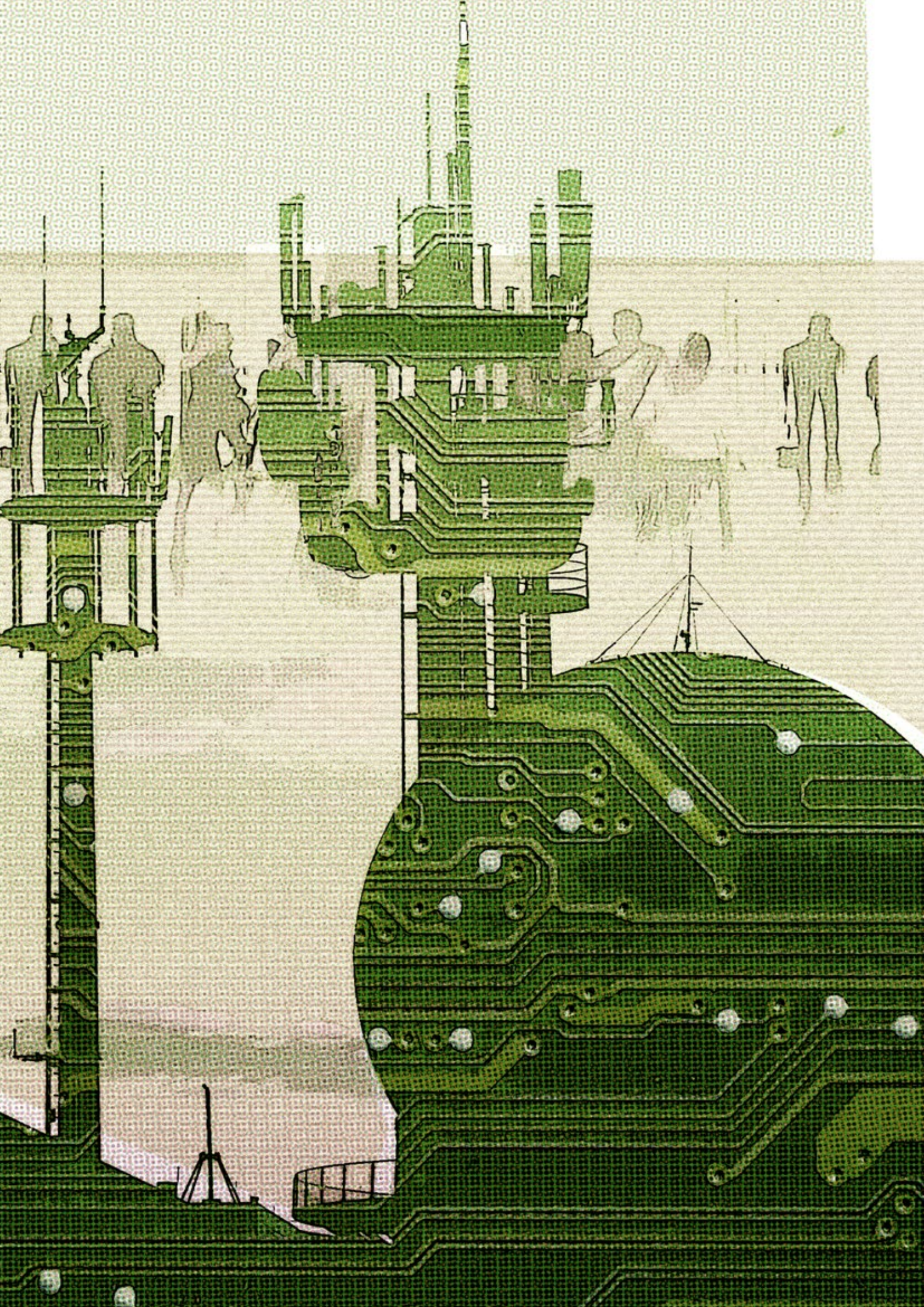
Med henblik på kontrol heraf – og på baggrund af tilsynets særlige undersøgelse af FE i 2019/2020 – foretog tilsynet i 2020 en opfølgende kontrol af centrale dele af tjenestens indhentningskapaciteter, hvorved tilsynet tidligere har vurderet, at der er risici for, at der uberettiget kan foretages indhentning mod danske statsborgere.

Tilsynet foretog en løbende monitorering af FEs mitigerende af de af tilsynet tidligere påpegede risici, som tjenestens ledelse har erklæret sig indforstået med at skulle håndtere.

Endvidere foretog tilsynet en fornyet teknisk kontrol af de pågældende indhentningskapaciteter.

Kontrollerne blev foretaget ved drøftelser med FEs ledelse, medarbejdere med ansvar herfor og tjenestens juridiske afdeling samt ved inspektioner af de kontrollerede kapaciteter.

FE underrettede i den sammenhæng i november 2020 tilsynet om, at tjenesten var blevet opmærksom på, at tilsynet i oktober 2020 var blevet givet urigtige oplysninger om udvalgte dele af de pågældende indhentningskapaciteter.

Den fornyede tekniske kontrol blev ikke tilendebragt i 2020 blandt andet som følge af nedlukningen grundet COVID-19-pandemien. Tilsynet vil i 2021 følge op på kontrollen af de pågældende indhentningskapaciteter.

TILSYNETS BEMÆRKNINGER

Vedrørende tilsynets monitorering af FEs mitigerende af de ved tilsynets særlige undersøgelse af FE i 2019/2020 påpegede risici ved centrale dele af tjenestens indhentningskapaciteter, ser tilsynet positivt på tjenestens foreløbige opfølgning herpå. Tilsynet vurderer, at tjenesten dedikeret vil arbejde for at sikre, at de påpegede risici imødegås.

Tilsynet vil løbende følge FEs implementering af de planlagte tiltag, herunder om tjenesten i tilstrækkelig grad sikrer en ledelsesmæssig forankring heraf og allokerer de nødvendige ressourcer til implementering af de pågældende tiltag mv.

Vedrørende FEs underretning i november 2020 kan tilsynet konstatere, at FE så tidligt som august 2018 har afgivet de konkrete urigtige oplysninger til tilsynet, og at de urigtige oplysninger har været en ikke uvæsentlig mitigerende faktor i tilsynets hidtidige risikovurdering af de pågældende indhentningskapaciteter.

Tilsynet finder, at afgivelsen af de konkrete urigtige oplysninger alene er udtryk for en fejl fra FEs side, men at det kan så tvivl om rigtigheden af øvrige oplysninger i tjenestens tidligere orienteringer vedrørende de pågældende indhentningskapaciteter.

Tilsynet har på baggrund heraf anmodet FE om at gennemgå og foretage en vurdering af, hvorvidt der er øvrige forhold vedrørende de centrale dele af tjenestens indhentningskapaciteter, som påkræver en berigtigelse. Endvidere har tilsynet anmodet FE om en udtalelse om, hvordan tjenesten fremover vil sikre, at en lignende fejlagtig informering af tilsynet ikke finder sted. FE besvarede tilsynets anmodninger i foråret 2021.

1.2.2

Kontrol af FEs håndtering af rådata

Tilsynets besluttede i 2020 – blandt andet på baggrund af sagen om Rigspolitiets håndtering af teledata (teledatasagen) – at igangsætte en nærmere kontrol af FEs håndtering af indhentet rådata.

Når FE foretager indhentning af rådata, er det af væsentlig betydning, at rådata håndteres sådan, at der også efter indhentningen er sikkerhed for integriteten af oplysningerne heri. Eksempelvis vil en korrekt tidsstempling af rådata være af væsentlig betydning for, at tjenesten kan foretage søgning rådata i overensstemmelse med FE-lovens § 3, stk. 3, jf. § 3 a, stk. 3, eller sletning af rådata i henhold til FE-lovens § 6, stk. 2.

Med henblik på kontrol heraf foretog tilsynet høring af FE vedrørende tjenestens håndtering af rådata, og anmodede tjenesten om en nærmere redegørelse for en række forhold i relation håndteringen af indhentet rådata, herunder hvordan tjenesten sikrer integriteten af oplysningerne, når rådata bearbejdes.

TILSYNETS BEMÆRKNINGER

Tilsynets kontrol vedrørende FEs håndtering af rådata har givet anledning til høring af tjenesten. FE har overskredet den af tilsynet fastsatte svarfrist, hvorfor kontrollen vil blive nærmere omtalt i tilsynets redegørelse for 2021.

FE foretager målrettet elektronisk indhentning af oplysninger på baggrund af forskellige selektorer, eksempelvis telefonnumre og e-mailadresser.

FEs overholdelse af reglerne om indhentning af oplysninger indebærer i relation til målrettet elektronisk indhentning mod en i Danmark hjemmehørende person, at indhentningen skal ske på baggrund af en af tjenesten indhentet retskendelse, jf. FE-lovens § 3, stk. 3, eller efter anmodning fra PET på grundlag af en af denne tjeneste indhentet retskendelse. Indhentningen skal i disse tilfælde altid foretages inden for de rammer, der fremgår af retskendelsen.

Indhentning efter FE-lovens § 3, stk. 3, er betinget af, at den pågældende person opholder sig i udlandet, og at der er bestemte grunde til at formode, at personen deltager i aktiviteter, der kan indebære eller forøge en terrortrussel mod Danmark og danske interesser.

Med henblik på kontrol heraf foretog tilsynet i 2020 stikprøvekontroller vedrørende dansk-relaterede selektorer ilagt FEs systemer til målrettet elektronisk indhentning, herunder ved gennemgang af logdata for de udtrukne selektorer.

TILSYNETS BEMÆRKNINGER

Tilsynets løbende kontrol af FEs målrettede elektroniske indhentning af oplysninger viste, at tjenesten i fire tilfælde uberettiget har foretaget indhentning mod i Danmark hjemmehørende personer i henholdsvis 2 dage, 25 dage (to tilfælde) og 34 dage, hvoraf tre af tilfældene fandt sted på baggrund af anmodninger fra PET.

Det følger af princippet i FE-lovens § 3 om tilvejebringelse af oplysninger, at FE ikke af egen drift må foretage søgning i rådata, hvis resultatet må forudses i overvejende grad at blive oplysninger om identificerbare i Danmark hjemmehørende personer, medmindre søgningen sker på baggrund af en af tjenesten indhentet retskendelse, jf. FE-lovens § 3, stk. 3. FE kan herudover foretage sådanne søgninger efter anmodning fra PET på grundlag af en af denne tjeneste indhentet retskendelse. Søgningen i rådata skal i disse tilfælde altid foretages inden for de rammer, der fremgår af retskendelsen.

Såfremt FE foretager søgning i rådata, hvis resultat må forudses i overvejende grad at blive oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, uden at tjenesten har et lovligt grundlag for søgningen, vil den pågældende søgning være uberettiget. Årsagen til, at der uberettiget foretages søgning i rådata, kan blandt andet være manglende tidsafgrænsning i henhold til retskendelser, manglende frasortering af dansk-relaterede selektorer (eksempelvis telefonnumre) forinden samlet søgning på en længere række af selektorer, tastefejl eller søgning på selektorer, som ikke længere blev anvendt af en målperson.

Med henblik på kontrol heraf foretog tilsynet i 2020 stikprøvekontroller af FEs søgninger i rådata.

På grundlag af loglister fra FEs systemer, der anvendes til søgning i rådata, har tilsynet indledningsvist foretaget en maskinel filtrering af tjenestens søgninger med henblik på at isolere de søgninger, der kan have relation til Danmark, og derefter frasorteret falske positive (søgninger i rådata, der maskinelt er filtreret som dansk-relaterede, men ved nærmere gennemgang viser sig ikke at være det). Den maskinelle filtrering er nødven-

dig, idet dansk-relaterede søgninger udgør en relativt lille del af den samlede mængde søgninger i rådata, som FE foretager.

Af de identificerede dansk-relaterede søgninger, som FE havde foretaget, trak tilsynet løbende stikprøver og anmodede efter en konkret vurdering tjenesten om uddybende bemærkninger.

TILSYNETS BEMÆRKNINGER

Tilsynets løbende kontrol vedrørende FEs søgning i rådata viste, at tjenesten i 15 af 68 udtrukne tilfælde uberettiget har foretaget søgning i rådata, idet tjenesten har søgt i sådanne data, uden at søgningen skete på vegne af PET inden for rammerne af en af PET indhentet retskendelse, og uden at FE selv havde indhentet retskendelse hertil, jf. FE-lovens § 3, stk. 3.

Det er tilsynets vurdering, at FE fortsat har en væsentlig udfordring i forhold til overholdelse af reglerne om tilvejebringelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, når tjenesten foretager søgning i rådata.

1.2.5

Kontrol af FEs behandling af materiale klassificeret YDERST HEMMELIGT

FE behandler som led i sin efterretningsvirksomhed oplysninger, der er klassificeret YDERST HEMMELIGT (YHM).

Tilsynet indledte i 2019 en kontrol af FEs behandling af materiale klassificeret YHM, som vedrører i Danmark hjemmehørende personer. Kontrollen gav i 2019 anledning til høring af FE vedrørende behandlingen af materiale klassificeret YHM på en udvalgt placering. FE besvarede tilsynets høring i marts 2021.

TILSYNETS BEMÆRKNINGER

Tilsynets kontrol af FEs behandling af materiale klassificeret YHM viste, at materiale klassificeret YHM på en udvalgt placering ikke var registreret i overensstemmelse med de gældende retningslinjer på Forsvarsministeriets område.

Tilsynet bemærkede på baggrund af kontrollen, at tilsynet finder det af afgørende betydning for FEs mulighed for at overholde FE-lovens regler om intern behandling og sletning af personoplysninger, samt for tilsynets kontrol og tjenestens interne kontrol hermed, at oplysningerne er registreret i overensstemmelse med gældende regler.

På baggrund af tilsynets kontrol har FE oplyst, at materiale klassificeret YHM fra 2021 i alle tilfælde vil være registreret i overensstemmelse med gældende retningslinjer på Forsvarsministeriets område.

1.2.6

Opfølgning på tilsynets kontrol af FE i 2019

Tilsynet foretager årligt kontrol af, om FE har foretaget de handlinger, som tjenesten på baggrund af tilsynets kontrol i det foregående år har tilkendegivet at ville gennemføre.

TILSYNETS BEMÆRKNINGER

Som følge af tilsynets beslutning om at fokusere kontrollen af FE i 2020 på den særlige undersøgelse af indleveret materiale fra en eller flere whistleblowere, er opfølgningen på

1.3

FEs orientering af tilsynet

Det følger af lovforslagets bemærkninger til FE-loven, at FE løbende skal orientere tilsynet om anvendelsen af en række bestemmelser i loven. FE skal således orientere tilsynet om

- ▶ tjenestens beslutninger i medfør af lovens § 6, stk. 3, om at undlade at slette oplysninger, som har nået slettefristen på 15 år i bestemmelsens stk. 1 og 2,
- ▶ alle væsentlige spørgsmål vedrørende tjenestens behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer og
- ▶ nye administrative retningslinjer, som udstedes i medfør af lovens § 1, stk. 5, § 4, stk. 3, og § 5, stk. 3.

FE har løbende orienteret tilsynet om tjenestens anvendelse af bestemmelserne.

1.4

Anmodninger om indsigt efter FE-lovens §§ 9 og 10

1.4.1

Tilsynets behandling af anmodninger

Når en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person anmoder tilsynet om at undersøge, hvorvidt FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende, foretager tilsynet en undersøgelse heraf hos tjenesten, hvor tilsynet har adgang til enhver oplysning og alt materiale, der er af betydning for tilsynets virksomhed.

Det kan være både ressourcekrævende og kompliceret at afdække alle oplysninger, som FE måtte behandle om en person, men tilsynet bestræber sig på at fremsøge alle oplysninger, som tjenesten måtte behandle om en person, der anmoder om indirekte indsigt.

Når undersøgelserne er tilendebragt, vurderer tilsynet, om FE efter tilsynets opfattelse uberettiget behandler oplysninger om den pågældende person. Finder tilsynet, at dette er tilfældet, pålægger tilsynet FE at slette oplysningerne. Når tilsynet har sikret, at der herefter ikke længere uberettiget behandles oplysninger om den pågældende, besvarer tilsynet henvendelsen.

Hvis særlige forhold taler herfor, kan tilsynet pålægge FE at give en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person indsigt i oplysninger, som tjenesten behandler om vedkommende, eller indsigt i, om tjenesten behandler oplysninger om vedkommende. I de tilfælde hvor tilsynet modtager en anmodning om indsigt i oplysninger, foretager tilsynet en undersøgelse af, hvilke oplysninger FE måtte behandle om den pågældende, ligesom tjenestens bemærkninger indhentes, inden tilsynet træffer afgørelse efter

bestemmelsen. I forbindelse med anmodninger om indirekte indsigt undersøger tilsynet af egen drift, om særlige forhold måtte tale for at pålægge FE at give hel eller delvis indsigt i de nævnte oplysninger.

1.4.2

Antal anmodninger og sagsbehandlingstid

I 2020 behandlede tilsynet anmodninger fra 35 fysiske eller juridiske personer om at undersøge, hvorvidt FE uberettiget behandlede oplysninger om dem. I otte af de færdigbehandlede tilfælde fandt tilsynet, at FE uberettiget behandlede oplysninger om ansøgerne, idet behandlingen ikke længere opfyldte behandlingsbetingelserne i FE-lovens § 4, stk. 1, eller § 5, stk. 1, jf. § 6 a, stk. 1. FE blev derfor pålagt at slette oplysningerne. Tilsynet fandt ikke, at særlige forhold talte for at pålægge FE at give de pågældende hel eller delvis indsigt i oplysninger som nævnt i FE-lovens § 9, stk. 1.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid af de færdigbehandlede anmodninger var 75 dage, hvoraf 12 dage udgjorde sagsbehandlingstid hos FE. I forhold til 2019 faldt den gennemsnitlige sagsbehandlingstid med 51 dage.

Tilsynet tilstræber at besvare anmodningerne om indsigt så hurtigt som muligt, men undersøgelserne kan som nævnt både være ressourcekrævende og komplicerede. Resultatet heraf forelægges tilsynet på et månedligt møde, hvor tilsynet træffer afgørelse om spørgsmålene.

Det bemærkes, at det er en forudsætning for tilsynets varetagelse af sin opgave i forbindelse med den indirekte indsigtsordning, at FEs oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer lagres i it-systemer, hvori det er muligt at foretage effektive opslag.

Tilsynet indledte i 2019 en dialog med FE om at etablere mulighed for at foretage effektiv kontrol af tjenestens behandling af oplysninger i udvalgte af tjenestens systemer, idet der for nuværende ikke er etableret tilstrækkelig mulighed herfor. Tilsynet har i 2020 således ikke haft mulighed for at foretage effektive undersøgelser i disse systemer i forbindelse med anmodninger om indirekte indsigt. Tilsynet forventer at der i løbet af 2021 vil blive etableret mulighed for at foretage effektiv kontrol af de pågældende systemer.

2. Presseomtale i 2020

FEs virksomhed samt de rammer, som Folketinget og regeringen sætter for denne, heriblandt tilsynets kontrol, er løbende genstand for omtale i de danske medier.

Tilsynet ønsker i videst muligt omfang at bidrage til, at pressen og dermed offentligheden får den bedst mulige indsigt i tilsynets kontrol af FE, under hensyntagen til det behov for hemmeligholdelse som følger af tjenestens særlige funktion.

Tilsynet følger løbende med i den offentlige debat om tilsynets kontrol af FE, med henblik på at vurdere om tilsynet kan bidrage til en bedre forståelse af tilsynets rolle og kontrolmuligheder samt resultaterne af tilsynets kontrol.

I efteråret 2020 oplevede tilsynet en stærkt forøget medieinteresse for tilsynets kontrol af FE, som følge af tilsynets pressemeddelelse af 24. august 2020 vedrørende tilsynets særlige undersøgelse af tjenesten. Tilsynet har i den forbindelse besvaret en lang række spørgsmål fra danske medier vedrørende tilsynets kontrolmetoder samt FE-lovens rammer for tjenestens virksomhed. I forbindelse med den omfattende medieomtale af sagen gav tilsynets formand et interview i Politiken, der blev bragt den 19. september 2020.

Tilsynets redegørelse for 2019, som blev offentliggjort i september 2020, gav desuden anledning til medieomtale om tilsynets kontrol af FEs målrettede elektroniske indhentning og søgning i rådata i 2019, herunder tjenestens samarbejde med PET om indhentning af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer.

448
5 kts 9662 ft

PWX

348.9 kts 9843 ft

◆ UYZ207
268.0 kts 9874 ft

◆ VAW654

807.2 kts 9843 ft

340.9 kts 9843 ft

◆ OMH772

332.9 kts 8094 ft

Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) har som hovedopgave at være

- Danmarks udenrigs- og militære efterretningstjeneste,
- Danmarks militære sikkerhedstjeneste og
- national it-sikkerhedsmyndighed.

FEs efterretningsmæssige virksomhed er rettet mod forhold i udlandet, og tjenestens opgave er i den forbindelse at indsamle, indhente, bearbejde, analysere og formidle oplysninger om forhold i udlandet af betydning for Danmark og danske interesser med henblik på at tilvejebringe det efterretningsmæssige grundlag for dansk udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik samt medvirke til at forebygge og modvirke trusler mod Danmark og danske interesser.

I FEs arbejde som udenrigs- og militær efterretningstjeneste skal begrebet danske interesser forstås bredt og kan eksempelvis omfatte politiske, militære og økonomiske områder samt teknisk-videnskabelige oplysninger af betydning for Danmarks sikkerhed, dansk økonomi mv.

FE er en all source-efterretningstjeneste, hvilket betyder, at tjenesten beskæftiger sig med alle typer af informationsindhentning. Dette omfatter overordnet følgende indhenningsdiscipliner:

- Signals Intelligence (SIGINT): Elektronisk indhentning af forskellige typer af signaler, herunder dataoverførsler mellem computernetværk, telekommunikation mv. Denne indhentning finder sted fra permanente indhenningsfaciliteter i Danmark eller indhenningsfaciliteter opstillet i udlandet.
- Computer Network Exploitation (CNE): Elektronisk indhentning mod computernetværk. Denne indhentning kræver, at FE skaffer sig adgang til lukkede netfora, it-systemer og computere, hvilket kræver stor indsigt i it.
- Human Intelligence (HUMINT): Fysisk indhentning ved brug af menneskelige kilder. Denne indhentning finder sted ved, at en person ansat ved FE, kaldet en føringsofficer eller indhenter, skaffer oplysninger fra andre personer, hvilket typisk gøres ved at overtale kilden til at videregive oplysninger, som det ikke var meningen, at vedkommende skulle videregive.
- Imagery Intelligence (IMINT): Indhentning af efterretninger der baserer sig på billedmateriale indhentet af forskellige sensorer.
- Open Source Intelligence (OSINT): Avanceret og systematisk indsamling af oplysninger fra åbne kilder, hvilket typisk omfatter offentligt tilgængelig information fra internettet mv.

FEs opgave som militær sikkerhedstjeneste er at beskytte Forsvaret mod spionage, sabotage, terrorisme og andre former for kriminalitet. Denne beskyttelse omfatter blandt andet medarbejdere, materiel og bygninger såvel i Danmark som i udlandet. Som militær sikkerhedstjeneste er FE samtidig national sikkerhedsmyndighed inden for Forsvarsministeriets område.

De juridiske rammer for FEs virksomhed følger i det væsentlige af FE-loven. FE-loven regulerer blandt andet FEs opgaver samt tilvejebringelse, intern behandling og videregivelse af personoplysninger.

FE er tillige undergivet ekstern kontrol af Forsvarsministeriet, Rigsrevisionen, domstolene, Folketingets Ombudsmand og Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne.

FEs opgave som national it-sikkerhedsmyndighed er ikke omfattet af FE-loven. Denne opgave er derimod reguleret af lov nr. 713 af 25. juni 2014 om Center for Cybersikkerhed med senere ændringer (herefter CFCS-loven), der trådte i kraft den 1. juli 2014. Efter denne lov skal tilsynet tillige føre tilsyn med, at Center for Cybersikkerhed (CFCS) behandler personoplysninger i overensstemmelse med lovgivningen, og afgive en årlig redegørelse herom til forsvarsministeren.

CFCS, der er en del af FE, er Danmarks nationale it-sikkerhedsmyndighed og nationalt kompetencecenter på cybersikkerhedsområdet. CFCS' opgave er at bidrage til at beskytte den digitale infrastruktur i Danmark og til at styrke dansk robusthed mod cyberangreb. I denne funktion har CFCS særligt fokus på at imødegå avancerede cyberangreb mod danske myndigheder og virksomheder, der varetager samfundsvigtige opgaver.

2. Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Tilsynet er et særligt uafhængigt kontrolorgan, der fører tilsyn med, at Politiets Efterretningstjeneste (PET), FE, CFCS og Rigspolitiets PNR-enhed (RPNR) behandler personoplysninger i overensstemmelse med lovgivningen.

Tilsynet udøver sine funktioner i fuld uafhængighed og er således ikke undergivet tjenestebefalinger fra Forsvarsministeriet eller andre administrative myndigheder med hensyn til udøvelsen af sin virksomhed.

Tilsynet består af fem medlemmer, der er udpeget af justitsministeren efter forhandling med forsvarsministeren. Formanden, der skal være landsdommer, er udpeget efter indstilling fra præsidenterne for Østre Landsret og Vestre Landsret, mens de øvrige medlemmer er udpeget efter drøftelser med Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne.

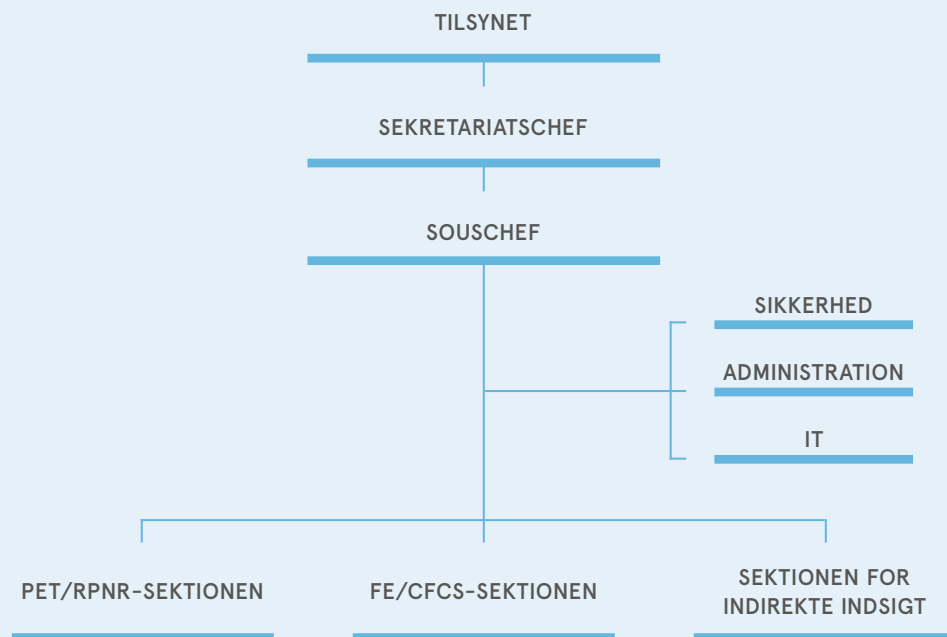
Medlemmerne var ved udgangen af 2020:

- ▶ Landsdommer Michael Kistrup, Østre Landsret (formand)
- ▶ Juridisk chef Pernille Christensen, Kommunernes Landsforening
- ▶ Professor Henrik Udsen, Københavns Universitet
- ▶ Professor Rebecca Adler-Nissen, Københavns Universitet
- ▶ Koncerndirektør David Hellemann, Nykredit

Medlemmerne udpeges for en periode på fire år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere fire år. Ved tilsynets etablering i 2014 blev to medlemmer udpeget for to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere fire år med henblik på at sikre mod en samtidig og fuldstændig udskiftning af tilsynets medlemmer, idet de efterfølgende funktionsperioder er forskudt to år i forhold til hinanden.

Tilsynet bistås af et sekretariat, der alene er undergivet tilsynets instruktion. Tilsynet bestemmer selv, hvem der skal ansættes til sekretariatet, herunder hvilken uddannelsesmæssig baggrund og øvrige kvalifikationer de pågældende skal have. Ved udgangen af 2020 bestod sekretariatet af en sekretariatschef, der varetager den daglige ledelse af sekretariatet, en souschef, fire jurister, to it-konsulenter og en kontorfunktionær.

Sekretariatet er opdelt i sektioner, der beskæftiger sig med henholdsvis PET/RPNR, FE/CFCS og anmodninger om indirekte indsigt. Med henblik på at sikre faglig koordinering og erfaringsudveksling arbejder tilsynets medarbejdere på tværs af sektionerne.

2.1

Tilsynets opgaver i forhold til FE

Ifølge FE-loven skal tilsynet efter klage eller af egen drift påse, at FE behandler oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, det vil sige personer med en kvalificeret tilknytning til det danske samfund, i overensstemmelse med de nærmere bestemmelser herom i FE-loven samt regler udstedt i medfør heraf. Tilsynet påser, at FE overholder lovens regler om

- ▶ tilvejebringelse af oplysninger, herunder indsamling og indhentning,
- ▶ intern behandling af oplysninger, herunder frister for sletning af oplysninger,
- ▶ videregivelse af oplysninger, herunder til PET og til andre danske forvaltningsmyndigheder, private, udenlandske myndigheder og internationale organisationer, og
- ▶ forbud mod at behandle oplysninger om her i landet hjemmehørende fysiske personer alene på baggrund af de pågældendes lovlige politiske virksomhed.

Tilsynet påser endvidere, at PNR-lovens regler om

- ▶ tilvejebringelse af oplysninger,
- ▶ intern behandling af oplysninger, herunder afmaskering, og
- ▶ videregivelse af oplysninger

overholdes, når RPNR tilvejebringer, behandler og videregiver oplysninger på vegne af FE.

Tilsynets opgave er at føre legalitetskontrol med, at FE behandler oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer i overensstemmelse med lovgivningen, og tilsynet skal således ikke påse, hvorvidt tjenesten udfører sine opgaver på en hensigtsmæssig måde, herunder hvorledes tjenesten prioriterer sine ressourcer, da dette beror på en efterretningsmæssig vurdering.

Tilsynet afgør selv intensiteten af sin kontrol, herunder i hvilket omfang kontrollen skal være fuldstændig eller stikprøvevis, hvilke sagsområder der særskilt skal prioriteres, og i hvilket omfang tilsynet vil tage sager op af egen drift. Der er ikke givet nærmere retningslinjer for tilsynets udførelse af sin kontrol, udover at det i lovens forarbejder er forudsat, at tilsynet som led i sine egen drift-undersøgelser blandt andet foretager inspektionsbesøg hos FE, og at antallet af disse besøg er i størrelsesordenen 3-5 om året.

Efter anmodning fra en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person undersøger tilsynet tillige, om FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende. Tilsynet sikrer, at dette ikke er tilfældet, og giver herefter den pågældende meddelelse herom (den indirekte indsigtsordning). Det fremgår af forarbejderne til loven, at det af tilsynets meddelelse alene skal kunne udledes, at der ikke uberettiget behandles oplysninger om den pågældende. Det skal således ikke fremgå eller kunne udledes, om der ikke behandles eller har været behandlet oplysninger, om der tidligere uberettiget har været behandlet oplysninger, eller om der berettiget behandles oplysninger.

2.2

Tilsynets adgang til oplysninger i FE

Tilsynet kan hos FE kræve enhver oplysning og alt materiale, der er af betydning for tilsynets virksomhed, og tilsynet har til enhver tid adgang til alle lokaler, hvorfra der er adgang til de oplysninger, som behandles, eller hvor tekniske hjælpemidler anvendes. Tilsynet kan endvidere afkræve FE skriftlige udtalelser om faktiske og retlige forhold af betydning for tilsynets kontrolvirksomhed, ligesom tilsynet kan anmode om, at en repræsentant for tjenesten er til stede med henblik på at redegøre for de behandlede sager.

FE har stillet lokaler til rådighed for tilsynet, hvorfra tilsynet på egen hånd kan foretage søgninger i tjenestens it-systemer.

2.3

Tilsynets reaktionsmuligheder

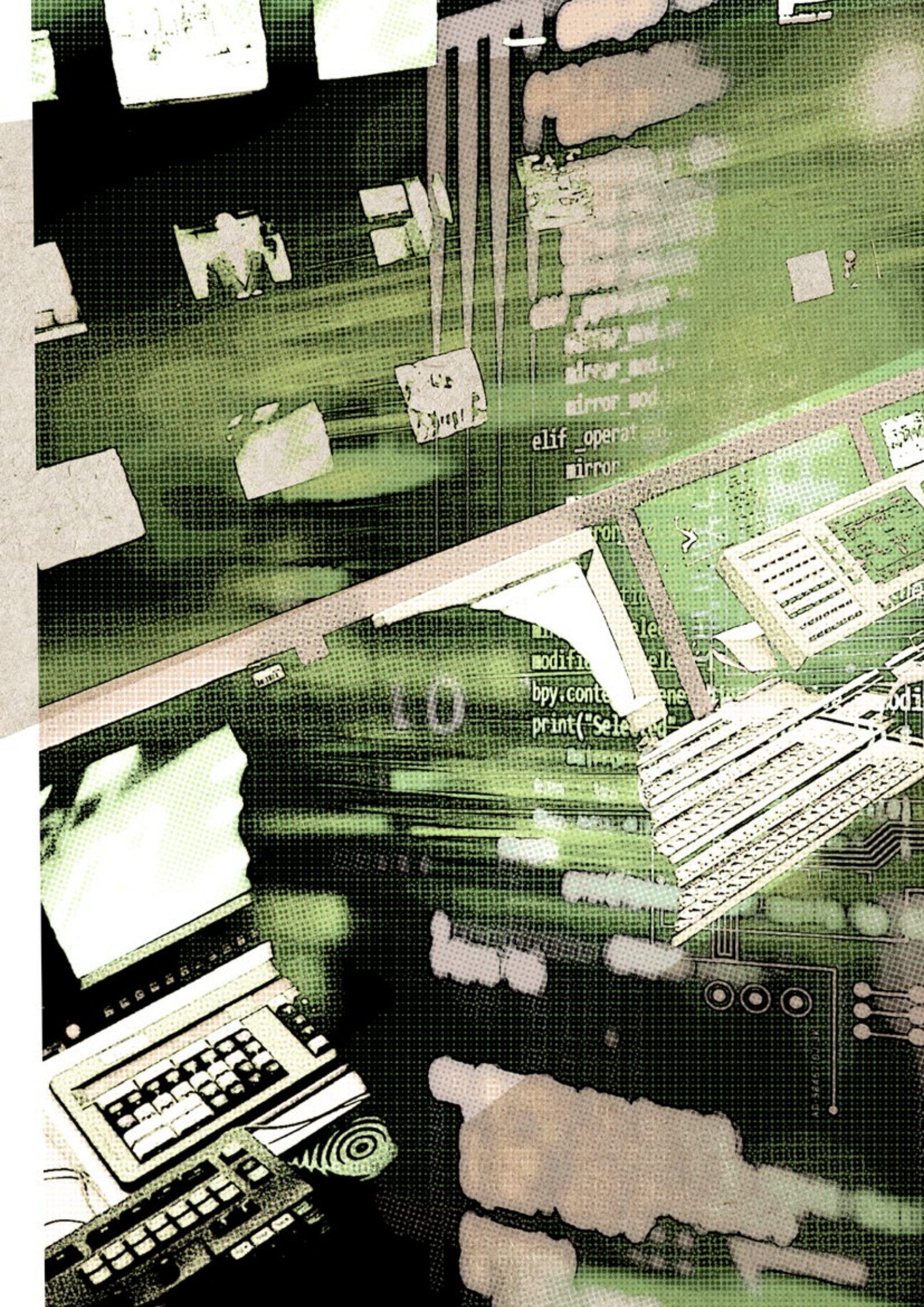
Tilsynet har som hovedregel ikke kompetence til at påbyde FE bestemte foranstaltninger i forhold til behandling af oplysninger. Tilsynet kan derimod afgive udtalelser over for FE, hvori tilsynet blandt andet kan tilkendegive sin opfattelse af, om tjenesten overholder reglerne om behandling af oplysninger. Hvis FE undtagelsesvis måtte beslutte ikke at følge en henstilling i en udtalelse fra tilsynet, skal tjenesten underrette tilsynet herom og straks forelægge sagen for forsvarsministeren til afgørelse. Såfremt forsvarsministeren undtagelsesvis måtte beslutte ikke at følge henstillingen fra tilsynet, skal regeringen orientere Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne herom.

Tilsynet skal underrette forsvarsministeren om forhold, som ministeren efter tilsynets opfattelse bør have kendskab til.

Som led i den indirekte indsigtsordning, ifølge hvilken tilsynet som nævnt efter anmodning fra en fysisk eller juridisk i Danmark hjemmehørende person undersøger, om FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende, kan tilsynet pålægge tjenesten at slette oplysninger, som tjenesten efter tilsynets opfattelse behandler med urette.

Tilsynet afgiver en årlig redegørelse om sin virksomhed til forsvarsministeren. Redegørelsen, der offentliggøres, giver en generel information om karakteren af det tilsyn, der udøves med FE. Det fremgår således af forarbejderne til loven, at sigtet med den årlige redegørelse er at give en generel information om karakteren af det tilsyn, der udøves med tjenesten, herunder en generel beskrivelse af, hvilke forhold tilsynet måtte have valgt særligt at interessere sig for. Tilsynet vil også kunne medtage oplysninger om, i hvor mange tilfælde tilsynet har fundet, at efterretningstjenestens behandling af personoplysninger ikke har været i overensstemmelse med reglerne, herunder i hvor mange tilfælde tilsynet som led i den indirekte indsigtsordning har pålagt tjenesten at slette oplysninger.

Tilsynet afgav senest en årlig redegørelse om sin virksomhed til forsvarsministeren i oktober 2020. Redegørelsen blev forelagt Folketingets Udvalg vedrørende Efterretnings-tjenesterne og blev herefter offentliggjort i november 2020.

3. Retsgrundlag

- 1) Lov om Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) (lovbekendtgørelse nr. 1287 af 28. november 2017, som senest ændret ved lov nr. 1706 af 27. december 2018) (FE-loven)
- 2) Bekendtgørelse om behandlingssikkerhed ved Forsvarets Efterretningstjenestes behandling af personoplysninger (Bekendtgørelse nr. 1028 af 11. juli 2018) (FE-sikkerhedsbekendtgørelsen)
- 3) Lov om indsamling, anvendelse og opbevaring af oplysninger om flypassagerer (PNR-loven) (lov nr. 1706 af 27. december 2018)
- 4) Bekendtgørelse om PNR-enhedens behandling af PNR-oplysninger i en overgangsperiode (bekendtgørelse nr. 1757 af 27. december 2018, som senest ændret ved bekendtgørelse nr. 310 af 30. marts 2020 – ophævet den 30. juni 2020)
- 5) Bekendtgørelse om PNR-enhedens behandling af PNR-oplysninger (bekendtgørelse nr. 1035 af 29. juni 2020)

3.1

Tilvejebringelse af oplysninger

3.1.1

Om indsamling og indhentning af oplysninger, jf. FE-lovens § 3

Det følger af FE-lovens § 3, stk. 1, at FE kan indsamle og indhente oplysninger, der kan have betydning for tjenestens efterretningsmæssige virksomhed, og at tjenesten ved denne virksomhed rettet mod forhold i udlandet kan medtage oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer og personer, der opholder sig i Danmark. For så vidt angår FEs øvrige virksomhed kan tjenesten indsamle og indhente oplysninger, der er nødvendige for denne virksomhed, jf. lovens § 3, stk. 4.

Det væsentligste formål med bestemmelsen er at understrege, at FE i sin efterretningsmæssige virksomhed rettet mod forhold i udlandet er berettiget til at indsamle og indhente data, herunder rådata, gennem blandt andet elektronisk indhentning og fysisk indhentning, blot disse data på indsamlings- eller indhentningstidspunktet vurderes at kunne have betydning for tjenestens efterretningsmæssige virksomhed. Indhentningen skal være sagligt begrundet, hvilket i relation til indhentning af rådata indebærer, at der anlægges et generelt saglighedskrav.

Ifølge lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen må FE i forbindelse med sin elektroniske indhentning kun medtage såkaldte tilfældighedsfund om i Danmark hjemmehørende

personer, mens tjenesten i forbindelse med sin fysiske indhentning af oplysninger har mulighed for at tilvejebringe sådanne oplysninger, uden at disse har karakter af tilfældighedsfund. FE kan imidlertid ikke af egen drift aktivt iværksætte fysisk indhentning mod en i forvejen kendt og identificeret person, som er hjemmehørende i Danmark, men som måtte befinde sig i udlandet. Sådan målrettet indhentning kan alene ske efter anmodning fra PET, medmindre betingelserne i lovens § 3, stk. 3, er opfyldt.

Begrebet *i Danmark hjemmehørende fysiske personer* omfatter danske statsborgere, nordiske statsborgere og andre udlændinge med ret til ophold i Danmark, hvis vedkommende er tilmeldt folkeregistret samt asylansøgere med (kendt) ophold i Danmark i mere end 6 måneder, mens *i Danmark hjemmehørende juridiske personer* omfatter partier, foreninger, organisationer, virksomheder mv., som i kraft af deres hovedkontor mv. har deres overvejende tilknytning her til landet.

I lovens forarbejder anføres om kontrollen med bestemmelsen, at denne særligt omfatter en kontrol af, at oplysninger i forbindelse med den elektroniske indhentning, der vedrører i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, er kommet FE i hænde ved en tilfældighed eller er indhentet efter anmodning fra PET, herunder om nødvendigt efter retskendelse.

Efter bestemmelsens stk. 3 har tjenesten dog mulighed for at iværksætte målrettet efterretningsmæssig indhentning af oplysninger om en i Danmark hjemmehørende fysisk person, når denne opholder sig i udlandet, og der er bestemte grunde til at formode, at den pågældende deltager i aktiviteter, der kan indebære eller forøge en terrortrussel mod Danmark og danske interesser. Bestemmelsen afviger fra det almindelige udgangspunkt i FE-loven, hvorefter oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer alene må komme tjenesten i hænde ved en tilfældighed. Medfører indhentningen indgreb i meddelelshemmeligheden, skal FE indhente retskendelse hertil.

Det er anført i de almindelige bemærkninger til bestemmelsen, at denne ikke ændrer på den grundlæggende arbejdsdeling og samarbejdsform mellem PET og FE. Dette indebærer blandt andet, at FE videregiver alle oplysninger, der indhentes efter bestemmelsen til PET. Er der et grundlag for, at PET kan indhente retskendelse efter retsplejelovens regler, er det tillige fortsat disse regler, der skal danne grundlag for indhentningen.

3.2 Intern behandling af oplysninger

3.2.1 Om intern behandling af oplysninger, jf. FE-lovens §§ 3 e-5

Efter FE-lovens § 3 e, stk. 1-7, finder en række almindelige databeskyttelsesprincipper anvendelse ved FEs behandling af indsamlede og indhentede oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer.

Af lovforslagets bemærkninger fremgår, at der som udgangspunkt skal benyttes de samme almindelige databeskyttelsesprincipper mv. ved vurderingen af, hvilke grundlæggende betingelser der skal være opfyldt ved FEs behandling af personoplysninger som ved vurderingen af andre danske myndigheders behandling af personoplysninger.

Det følger af lovens § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, at FE kan behandle enhver oplysning om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, hvis behandlingen

- 1) sker med samtykke,
- 2) må antages at have betydning for varetagelsen af tjenestens opgaver efter § 1, stk. 1, (som efterretningstjeneste) og § 1, stk. 4, ("øvrige opgaver" henlagt til tjenesten) eller
- 3) er nødvendig for varetagelsen af tjenestens opgaver efter § 1, stk. 2, (som militær sikkerhedstjeneste).

Ved FEs elektroniske indhentning indsamles meget store informationsmængder, som på indhentningstidspunktet er ikke-behandlede data. Sådanne data betegnes som "rådata" og er kendetegnet ved, at det, indtil de udsættes for bearbejdning, herunder om nødvendigt dekryptering og oversættelse, ikke er muligt at afgøre, hvilke oplysninger der måtte ligge gemt i disse data. Bearbejdning er således en forudsætning for at erkende karakteren af indhold og vurdere, om de indhentede oplysninger er relevante for FEs efterretningsmæssige og analytiske arbejde.

Ifølge forarbejderne til loven finder lovens behandlings- og videregivelsesregler i princippet anvendelse på rådata, der indeholder personoplysninger, men den praktiske administration af reglerne må ske under hensyn til disse datas særlige karakter. Dette betyder, at lovens bestemmelser om intern behandling og videregivelse af oplysninger og om lovlig politisk virksomhed kun meningsfuldt kan anvendes i relation til rådata, når disse data er blevet bearbejdet og behandlet (og dermed ikke længere er rådata). Principperne i den tidligere persondatalov om god databehandlingsskik og behandlingssikkerhed skal derfor i relation til FEs indhentning og behandling af rådata forstås under hensyntagen til disse datas særlige karakter. Dette indebærer, at der for kravet i den tidligere persondatalovs § 5, stk. 2, som er videreført i FE-lovens § 3 e, stk. 2, om saglighed i behandlingen af data, skal anlægges et generelt saglighedskrav i forhold til indhentningen af rådata, idet indhentningen skal være sagligt begrundet. Endvidere indebærer bestemmelsen, at rådata, der indhentes af FE, skal anvendes til de formål, hvortil de er indhentet, og ikke må opbevares længere, end formålet tilsiger.

3.2.2

Om sletning af oplysninger, jf. FE-lovens §§ 6 og 6 a

Efter FE-lovens § 6 skal FE, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i medfør af lov, slette oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, der er tilvejebragt som led i FEs efterretningsmæssige virksomhed, når der ikke er tilvejebragt nye oplysninger, der indholdsmæssigt vedrører samme sag, inden for de seneste 15 år. Sletning af sådanne oplysninger kan dog undlades, hvis væsentlige hensyn til varetagelsen af FEs efterretningsmæssige opgaver gør det nødvendigt. Ifølge lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen, som alene omfatter oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, der er tilvejebragt som led i FEs efterretningsmæssige virksomhed, fastsætter bestemmelsen en overordnet slettefrist for oplysninger, der opbevares hos FE.

Af bestemmelsen i § 6 a, stk. 1, fremgår, at når FE i forbindelse med sine aktiviteter bliver opmærksom på, at sager eller dokumenter mv. ikke længere opfylder behandlingsbetingelserne i § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, skal disse slettes, uanset om slettefristen i § 6, stk. 1, er udløbet, men at tjenesten ikke herudover er forpligtet til løbende af egen drift at

gennemgå tjenestens sager og dokumenter mv. med henblik på at vurdere, om nævnte behandlingsbetingelser fortsat er opfyldt.

I bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser præciseres vedrørende § 6 a, stk. 1, at begrebet "aktiviteter" skal forstås bredt og omfatter alle de opgaver, som FE beskæftiger sig med. Begrebet omfatter således foruden operationelle aktiviteter også eksempelvis FEs opgaver i forbindelse med anmodninger om indirekte indsigt, jf. lovens § 10, og stikprøvekontroller foretaget af tilsynet.

Det følger af bestemmelsen i § 6 a, stk. 2, at FE uanset bestemmelserne i § 3 e, §§ 4-5 samt § 6, stk. 1 og stk. 3, ikke er forpligtet til at slette oplysninger, der ikke opfylder behandlingsbetingelserne i § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, hvis oplysningerne indgår i dokumenter mv., som i øvrigt opfylder nævnte behandlingsbetingelser, jf. dog § 10, stk. 2.

I bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser vedrørende § 6 a, stk. 2, præciseres, at bestemmelsen angår sletning på oplysningsniveau, hvorimod bestemmelsen i stk. 1 vedrører sletning på sags- og dokumentniveau. FE er således ikke forpligtet til at slette på oplysningsniveau, selv om tjenesten i forbindelse med sine aktiviteter bliver opmærksom på, at en konkret oplysning ikke længere opfylder behandlingsbetingelserne i § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, hvis oplysningen indgår i dokumenter mv., som fortsat lever op til disse behandlingsbetingelser, og for hvilke slettefristen ikke er udløbet. Den foreslåede ændring indebærer endvidere, at tilsynet i forbindelse med sine stikprøvekontroller fortsat kan påse, om en sag eller et dokument mv. som helhed lever op til de nævnte behandlingsbetingelser, men at FE som udgangspunkt ikke vil være forpligtet til at slette enkeltoplysninger, der indgår i dokumenter mv., som skal bevares, i forbindelse med sådanne stikprøvekontroller. FE vil dog fortsat være forpligtet til at slette oplysninger, hvis det konstateres, at disse er tilvejebragt i strid med lovens § 3.

Der findes i anden lovgivning, herunder navnlig arkivlovgivningen, regler, der indebærer, at FE ikke er berettiget til at slette oplysninger. Sådanne regler skal FE følge, hvilket indebærer, at tjenesten er afskåret fra at slette oplysningerne, idet FE-lovens § 6 foreskriver, at tjenestens forpligtelse til at slette oplysninger ikke skal gælde, hvis andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i medfør af lov.

3.2.3

Om informationssikkerhed, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsen §§ 2-5

Ifølge FE-lovens § 4, stk. 2, og § 5, stk. 2, kan forsvarsministeren fastsætte nærmere regler om FEs behandling af oplysninger om fysiske og juridiske i Danmark hjemmehørende personer. I medfør heraf er udstedt bekendtgørelse nr. 1028 af 11. juli 2018 (bekendtgørelse om behandlingssikkerhed ved Forsvarets Efterretningstjenestes behandling af personoplysninger) (FE-sikkerhedsbekendtgørelsen) vedrørende informationssikkerheden i FE.

Ifølge forarbejderne til lov nr. 503 af 23. maj 2018, som gennemførte en række konsekvensændringer til FE-loven som følge af vedtagelsen af databeskyttelsesloven og databeskyttelsesforordningen, er det forudsat, at niveauet af informationssikkerhed efter bekendtgørelser fastsat i henhold til FE-lovens § 4, stk. 2, og § 5, stk. 2, ikke er lavere efter reglerne, som tidligere har været gældende ifølge den tidligere persondatalovs § 41, stk. 1-4, og § 42 samt bekendtgørelser udstedt i medfør heraf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsen fortolkes i overensstemmelse hermed.

Ifølge FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 2 må personer, virksomheder mv., der udfører arbejde under FE eller FEs databehandlere, som får adgang til oplysninger, kun behandle

disse efter instruks fra tjenesten, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov. Der er ikke særlige formkrav til instrukserne, som således efter omstændighederne kan følge af en bestemt stillingsbetegnelse eller af det forhold, at FE autoriserer en ansat eller andre til at have adgang til bestemte oplysninger. Kravet om, at vedkommende person mv. kun må behandle oplysninger i overensstemmelse med instruks fra FE, indebærer blandt andet, at personen mv. ikke må behandle oplysninger til andre formål end dem, som tjenesten har fastsat - herunder til egne formål - samt at vedkommende ikke må behandle oplysninger efter instruks fra andre end tjenesten.

Efter FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 3 skal FE træffe de fornødne tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger mod, at oplysninger hændeligt eller ulovligt tilintetgøres, fortabes eller forringes, samt mod at de kommer til uvedkommendes kendskab, misbruges eller i øvrigt behandles i strid med loven, og tilsvarende gælder for tjenestens databehandlere. For oplysninger, som behandles for FE, og som er af særlig interesse for fremmede magter, skal der træffes foranstaltninger, der muliggør bortskaffelse eller tilintetgørelse i tilfælde af krig eller lignende forhold, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 4.

Når FE overlader en behandling af oplysninger til en databehandler, skal tjenesten sikre sig, at databehandleren kan træffe de i FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 3 og § 4 nævnte tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger, og påse, at dette sker, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 5, stk. 1. Gennemførelse af en behandling ved en databehandler skal ske i henhold til en skriftlig aftale parterne imellem, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 5, stk. 2.

3.3

Videregivelse af oplysninger

3.3.1

Om videregivelse af oplysninger, jf. FE-lovens § 7

FE-lovens § 7 om videregivelse af oplysninger indeholder i stk. 1 en bestemmelse om, at FE kan videregive oplysninger til PET, hvis videregivelsen kan have betydning for varetagelsen af tjenesternes opgaver. Denne vide adgang til videregivelse af oplysninger til PET er begrundet i de to efterretningstjenesters nært forbundne arbejdsområder.

Efter bestemmelsens stk. 2 kan FE videregive personoplysninger om en i Danmark hjemmehørende fysisk person til andre danske forvaltningsmyndigheder (end PET), private, udenlandske myndigheder og internationale organisationer, hvis betingelserne for intern behandling i FE-lovens § 3 e og § 4 er opfyldt. Videregivelse af oplysninger vedrørende rent private forhold kan imidlertid kun ske, hvis betingelserne i databeskyttelseslovens § 8, stk. 2, tillige er opfyldt. Dette indebærer, at oplysningerne kun må videregives, hvis

- 1) den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til videregivelsen,
- 2) videregivelsen sker til varetagelse af private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrunder hemmeligholdelse, herunder hensynet til den oplysningen angår,
- 3) videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en myndigheds virksomhed eller påkrævet for en afgørelse, som myndigheden skal træffe, eller

- 4) hvis videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en persons eller virksomheds opgaver for det offentlige.

For FEs videregivelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende juridiske personer til andre danske forvaltningsmyndigheder (end PET), private, udenlandske myndigheder og internationale organisationer gælder efter lovens § 7, stk. 3, at betingelserne for intern behandling i lovens § 3 e, stk. 1-5 og 7, og § 5 skal være opfyldt.

Under hensyn til de alvorlige konsekvenser for de registrerede, der efter omstændighederne vil kunne være forbundet med videregivelse af oplysninger, suppleres betingelserne for videregivelse i lovens § 7, stk. 2 og 3, af en betingelse i stk. 4, hvorefter FEs videregivelse af oplysninger efter stk. 2 og 3 kun kan ske, hvis videregivelsen efter en konkret vurdering må anses for forsvarlig.

Af lovforslagets bemærkninger til § 7, stk. 4, fremgår, at denne afgørelse skal træffes efter en konkret afvejning af samtlige foreliggende omstændigheder. I afvejningen må navnlig indgå det nærmere indhold af oplysningerne, formålet med videregivelsen og en vurdering af den skadevirkning, som en videregivelse vurderes at kunne få for den, som oplysningerne vedrører. Forsvarlighedsvurderingen kan falde forskelligt ud, alt efter om videregivelse skal ske til en anden dansk forvaltningsmyndighed, en privat person eller organisation, en udenlandsk myndighed eller en international organisation. Ved videregivelse til udenlandske myndigheder vil det kunne indgå i vurderingen, om videregivelsen af personoplysningerne sker med henblik på at forebygge og efterforske alvorlig international kriminalitet, som også Danmark har en væsentlig interesse i at bekæmpe. Også forholdene i det eventuelle modtagerland må indgå i vurderingen. Det forudsættes, at bestemmelsen om videregivelse suppleres af regler af processuel karakter fastsat administrativt, som, i lighed med hvad der tidligere fulgte af FEs interne retningslinjer om blandt andet samarbejdet med udenlandske efterretningstjenester, skal omfatte klare bestemmelser om betingelserne for videregivelse af personidentificerbare oplysninger til udenlandske samarbejdspartnere. Tilsynet vil have mulighed for at påse FEs overholdelse af disse regler.

3.4 Lovlig politisk virksomhed

3.4.1 Om lovlig politisk virksomhed, jf. FE-lovens § 8

FE-lovens § 8 om lovlig politisk virksomhed indeholder i stk. 1 en bestemmelse om, at en i Danmark hjemmehørende fysisk persons deltagelse i lovlig politisk virksomhed ikke i sig selv kan begrunde, at FE behandler oplysninger om den pågældende. Af stk. 2 fremgår, at bestemmelsen i stk. 1 dog ikke afskærer FE fra at behandle oplysninger om en persons politiske virksomhed, med henblik på at afklare om virksomheden er lovlig. Ifølge stk. 3 afskærer bestemmelsen i stk. 1 heller ikke FE fra ved behandlingen af oplysninger om politiske foreninger og organisationer at medtage oplysninger om, hvem der udgør ledelsen.

I lovforslagets bemærkninger til § 8 hedder det om politisk virksomhed, at der hermed overordnet må forstås enhver aktivitet, der beskæftiger sig med styrelse og påvirkning af eksisterende samfund og samfundsforhold, og at politisk virksomhed ikke alene omfatter ytringer, men også andre former for politiske tilkendegivelser, eksempelvis deltagelse

i politiske demonstrationer.

Forbuddet mod at behandle oplysninger om udøvelse af lovlig politisk virksomhed er ikke absolut. Dette er tilkendegivet med formuleringen ”ikke i sig selv”. FE kan således behandle oplysninger om en persons lovlige politiske virksomhed, når andre forhold bevirker, at en person er genstand for tjenestens interesse. Er den pågældende allerede i søgelyset i forbindelse med FEs opgavevaretagelse, kan FE tillige behandle oplysninger om den pågældendes lovlige politiske virksomhed, hvis en sådan oplysning er relevant for undersøgelsen. Der kan eksempelvis være tale om, at en person benytter udøvelse af politisk virksomhed som påskud for at planlægge, forberede eller udføre spionage, terrorisme eller voldelig ekstremistisk virksomhed rettet mod forsvaret. FE skal således i hvert enkelt tilfælde foretage en vurdering af, om behandling af oplysninger om lovlig politisk virksomhed er begrundet i andre forhold end selve udøvelsen af denne virksomhed, og en sådan vurdering vil nødvendigvis bero på et skøn.

Efter bestemmelsens stk. 2 kan FE som led i sine undersøgelser behandle personoplysninger om en persons politiske virke, med henblik på at afklare om virksomheden er lovlig eller ulovlig. Viser undersøgelserne, at virksomheden er lovlig, skal personoplysningerne slettes. Tilsynet kan påse, at bestemmelsen i stk. 2 ikke misbruges til at omgå forbuddet i stk. 1 og dermed, at FEs undersøgelser af, om en politisk virksomhed er lovlig, sker på en forsvarlig og rimelig måde og med respekt for formålet bag forbudsreglen.

Det fremgår af bestemmelsens stk. 3, at FE i sager om politiske foreninger og organisationer kan medtage oplysninger om, hvem der udgør ledelsen. Forbuddet i bestemmelsens stk. 1 mod behandling af oplysninger om lovlig politisk virksomhed omfatter ikke behandling af oplysninger om juridiske personer. Lovens almindelige regler for behandling af oplysninger om juridiske personer gælder imidlertid for en sådan behandling af oplysninger.

Oplysninger om ledelsen omfatter kun identifikationsoplysninger om de pågældende ledende medlemmer, der i relation til en politisk forening eksempelvis er hovedbestyrelsesmedlemmer, forretningsudvalgsmedlemmer, ministre, folketingsmedlemmer, medlemmer af Europa-Parlamentet, regionsrådsmedlemmer og byrådsmedlemmer. Uden for denne kategori falder menige partimedlemmer, stillere, delegerede samt deltagere i seminarer, deputationer og vælgermøder.

Ifølge lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen i stk. 3 vil det være en central opgave for tilsynet at sikre, at en persons lovlige politiske virksomhed i form af deltagelse som ledende medlem i en politisk organisation eller forening kun behandles i det omfang, det må anses for nødvendigt for en meningsfuld behandling af oplysninger om organisationen eller foreningen.

3.5 Regler om indsigt mv.

3.5.1 Om indsigt, jf. FE-lovens §§ 9 og 10

Det følger af FE-lovens § 9, at en fysisk eller juridisk person ikke har ret til indsigt i oplysninger, som FE behandler om vedkommende, eller ret til indsigt i, hvorvidt tjenesten

behandler oplysninger om vedkommende. Hvis særlige forhold taler herfor, kan FE dog give hel eller delvis indsigt i sådanne oplysninger.

Efter FE-lovens § 10 kan en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person anmode tilsynet om at undersøge, hvorvidt FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende. Tilsynet sikrer, at dette ikke er tilfældet, og giver herefter den pågældende meddelelse herom. Hvis særlige forhold taler herfor, kan tilsynet pålægge tjenesten at give hel eller delvis indsigt i oplysninger som nævnt i § 9.

Med FE-lovens § 10 er således etableret en indirekte indsichtsordning, hvorefter tilsynet som led i sin kontrol med FEs behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer efter anmodning fra en sådan person tillige skal undersøge, om tjenesten uberettiget behandler oplysninger om vedkommende. Tilsynet kan som led i denne indsichtsordning blandt andet pålægge FE at slette oplysninger, som FE efter tilsynets opfattelse behandler med urette. Tilsynet sikrer, at FE ikke uberettiget behandler oplysninger om den pågældende, og giver herefter vedkommende meddelelse herom. Af lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen fremgår imidlertid, at det af meddelelsen alene skal kunne udledes, at der ikke uberettiget behandles oplysninger om den pågældende. Det skal således ikke fremgå eller kunne udledes, om der ikke behandles eller har været behandlet oplysninger, om der tidligere uberettiget har været behandlet oplysninger, eller om der berettiget behandles oplysninger.

En person, der har fået meddelelse fra tilsynet efter FE-lovens § 10, har efter bestemmelsen ikke krav på en ny meddelelse før 6 måneder efter seneste meddelelse.

3.6 Behandling af passagerlisteoplysninger (PNR-oplysninger) for FE

3.6.1 Anmodning om oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende fysiske personer, jf. PNR-lovens § 15, stk. 3

FEs efterretningsmæssige virksomhed er rettet mod forhold i udlandet, jf. FE-lovens § 1, stk. 1, 2. pkt.

FE kan derfor som udgangspunkt ikke målrettet indhente oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer. Udgangspunktet har dog en række undtagelser, blandt andet ved tjenestens fysiske indhentning og indhentning i henhold til FE-lovens § 3, stk. 3.

Efter PNR-lovens § 15, stk. 3, kan FE alene anmode PNR-myndigheden om PNR-oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende fysiske personer, hvis oplysningerne angår bestemte personer og tjenesten vurderer, at oplysningerne må antages at have betydning for varetagelsen af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet. Kravet til behandlingen er dermed højere end PNR-lovens øvrige bestemmelser vedrørende FE, hvorefter det alene er et krav, at PNR-oplysningerne kan have betydning for tjenestens virksomhed.

Begrænsningen i PNR-lovens § 15, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse i forhold til en række af PNR-lovens bestemmelser, herunder PNR-lovens § 4, § 10 og § 16.

Efter PNR-lovens § 4, stk. 3, nr. 3, skal luftfartselskaber efter en konkret anmodning fra RPNR videregive PNR-oplysninger, når FE vurderer, at det kan have betydning for varetagelsen af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet.

Efter PNR-lovens § 16, stk. 3, nr. 3, kan RPNR endvidere anmode PNR-enheder i andre EU-medlemsstater om at videregive PNR-oplysninger eller resultatet af behandlingen af sådanne oplysninger, når FE vurderer, at oplysningerne kan have betydning for varetagelsen af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet.

Efter PNR-lovens § 8, stk. 1, opbevarer RPNR resultatet af en behandling af oplysninger udført for FE i medfør af § 10, nr. 1-4, så længe det er nødvendigt for at underrette tjenesten om et hit.

Det fremgår af PNR-lovens § 10, nr. 1, at RPNR må behandle PNR-oplysninger for at foretage en forhåndsvurdering af passagerer forud for deres planlagte ankomst til eller afrejse fra Danmark for at identificere personer, som det kræves, at FE undersøger nærmere, idet sådanne personer kan være involveret i en terrorhandling eller grov kriminalitet, der kan straffes med mindst 3 års fængsel.

Endvidere fremgår det af PNR-lovens § 10, nr. 3, at RPNR må behandle PNR-oplysninger, hvis FE vurderer, at oplysningerne kan have betydning for varetagelsen af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet. Vedrører PNR-oplysningerne fysiske personer, der er hjemmehørende i Danmark, kan FE i henhold til PNR-lovens § 15, stk. 3, dog alene anmode om sådanne oplysninger, hvis oplysningerne angår bestemte personer og tjenesten vurderer, at oplysningerne må antages at have betydning for varetagelsen af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet.

Desuden fremgår det af PNR-lovens § 15, stk. 2, at RPNR efter anmodning fra FE snarest muligt skal videregive PNR-oplysninger eller resultatet af behandlingen af oplysningerne til tjenesten, hvis tjenesten vurderer, at oplysningerne kan have betydning for varetagelsen af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet.

Det fremgår af PNR-lovens § 24, stk. 1, nr. 1-6, at RPNR skal foretage logning af mindst følgende behandlingsaktiviteter:

- ▶ Indsamling
- ▶ Søgning
- ▶ Ændring

- ▶ Videregivelse
- ▶ Maskering og afmaskering
- ▶ Sletning

Af bestemmelsens stk. 2 fremgår, at logning af oplysninger efter stk. 1, nr. 1-5, skal gøre det muligt at fastlægge formålet med samt datoen og tidspunktet for behandlingsaktiviteterne. Derudover skal det i forhold til blandt andet oplysninger om søgning eller afmaskering være muligt at identificere brugeren, der har foretaget behandlingsaktiviteten samt modtageren af oplysningerne.

Af lovens § 24, stk. 5, følger det endvidere, at RPNR efter anmodning stiller logning af oplysninger til rådighed for tilsynsmyndigheden, det vil sige Datatilsynet og tilsynet.

Da der for så vidt angår tilsyn med informationssikkerheden i RPNR er et vist overlap mellem Datatilsynets og tilsynets kompetencer, vil tilsynet i forbindelse med kontrollen heraf tage kontakt til Datatilsynet med henblik på at afklare, i hvilket omfang Datatilsynet påtænker at føre eller har ført kontrol med informationssikkerheden i RPNR.

Årsredegørelse 2020

Forsvarets Efterretningstjeneste

Udgivet af Tilsynet med Efterretningstjenesterne, august 2021

Layout + illustrationer: Eckardt ApS

Portrætfotos: Lars Engelgaard / Sophie Kalckar

Publikationen kan downloades fra tilsynets hjemmeside på www.tet.dk

Medlemmer af Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Landsdommer Michael Kistrup, Østre Landsret (formand)

Juridisk chef Pernille Christensen, Kommunernes Landsforening

Professor Henrik Udsen, Københavns Universitet

Professor Rebecca Adler-Nissen, Københavns Universitet

Koncerndirektør David Hellemann, Nykredit

Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Borgergade 28, 1. sal, 1300 København K

www.tet.dk